

FEDELES TAMÁS:
„Eztán Pécs tűnik szemünkbe”
A VÁROS KÖZÉPKORI HISTÓRIÁJA 1009- 1526

LENNER TIBOR

Az utóbbi években napvilágot látott tudományos eredmények azt jelzik, hogy a szakemberek körében egyre intenzívebbé vált Pécs történetének kutatása. A teljesség igénye nélkül, csak példákat megemlítve azt látjuk, hogy a geográfusok és a történészek egyaránt figyelemmel kísérik a város történeti fejlődését. Gyenizse Péter a „Geoinformatikai vizsgálatok Pécsen” című könyvében (2009) a Pécs településfejlődésére ható természeti és társadalmi hatásokat vizsgálta meg geoinformatikai módszerekkel. Varga Szabolcs a város hódoltságkori történetével foglalkozott az „Irem kertje” című munkájában (2009), Fedeles Tamás szerkesztésében pedig 2013-ban látott napvilágot a „Pécs topográfiája” című könyv, benne a pécsi városatlaszhoz készített tanulmányokkal.

Az ebbe a sorba illeszkedő publikációk közül az „Eztán Pécs tűnik szemünkbe” című könyvet az emeli ki, hogy a középkori Quinqueecclesiaet bemutató önálló kötet ez idáig még nem jelent meg. Szerzője, Fedeles Tamás történész, a Pécsi Tudományegyetem Történettudományi Intézetének oktatója. Mivel a város középkori históriája meglehetősen szűkölködik a korabeli forrásokban, ezért a kutató a régészeti feltárások, műemléki kutatások eredményeinek felhasználásával, valamint a magyar és egyetemes várostörténeti analógiák alkalmazásával próbálta meg kitölteni az írott források hiánya miatti űröket. A mintegy félszáz ábrát, köztük térképeket, korabeli épületrekonstrukciókat tartalmazó könyv bemutatja a középkori település kialakulásának folyamatát, az egyes városrészeket, a korabeli városképet. Háttérként pedig nyomon követhetjük Pécs és környékének országos és fontosabb helyi jelentőségű eseményeit is. Ezáltal plasztikus kép rajzolódik ki az olvasó előtt a város középkori társadalmáról éppen úgy, mint gazdasági és művelődéstörténeti jelentőségéről.

A történeti településföldrajz iránt érdeklődők számára a legizgalmasabb megállapításokat a városszerkezetet, térhasználatot bemutató III. fejezet tartalmazza. Itt a szerző abból az ismert tényből indul ki, hogy a középkori település kialakulása szempontjából igen jelentős volt az antik Sopianae szerepe. A római település lakossága ugyan nem élte meg a magyar honfoglalást, azonban a viszonylag jó állapotban fennmaradt polgári és szakrális épületek később fontos szerepet játszottak a középkori város kialakulásában is. Az antik város és a középkori város területe azonban ennek ellenére nem teljesen fedte egymást. Ráadásul az egykor szebb napokat megélt Sopianae a középkorban kisebb településcsoportokra hullott szét. Így az államalapítást követően a településszerkezet természetes módon, azaz nem az alapított városokra jellemzően fejlődött. A középkori város első centruma sem az egykori római civitas területén alakult ki, hanem az attól északra húzódó temető nyugati szegletén. Ez a terület alkotta a város egyik központját a középkorban, itt épült fel a székesegyház, a püspöki palota és a kanonokok közös életének színtere, a dómmonostor is.

A középkori Pécs útikalauzának tekinthető közel 200 oldalas könyvet a Pro Pannónia Kiadói Alapítvány adta ki.